

Baltijas uzņēmumu vadītāju aptauja: optimisms par izaugsmi, rūpes par darbinieku piesaisti 1/8/22

Vadītājs mārketinga un komunikācijas nodaļā, PwC Latvija
Kalvis Gavars

Baltijas valstu uzņēmumu vadītāji ("uzņēmēji") saglabā optimismu par ekonomikas attīstību pasaulē un Baltijā, bet lielākās rūpes pauž par darbinieku piesaisti, liecina PricewaterhouseCoopers (PwC) jaunākais pētījums *PwC Baltic CEO Survey*.

Aptauja, kurā piedalījās 291 uzņēmējs Latvijā, Lietuvā un Igaunijā, liecina, ka cerīgs skats nākotnē ir ievērojami lielāks nekā pirms diviem gadiem. 2020. gadā pasaules tautsaimniecības izaugsmi sagaidīja vien 13% Latvijas uzņēmēju (18% Lietuvā, tikai 9% Igaunijā), taču šogad pozitīvu vērtējumu snieguši 50% Latvijas uzņēmēju (42% Lietuvā, 64% Igaunijā). Pērn Baltijas uzņēmēju viedoklis bija līdzīgs šā gada rezultātiem. Tas gan joprojām ir nedaudz mazāk nekā Eiropā, kur par tautsaimniecības izaugsmi ir pārliecināti 81% uzņēmēju Rietumeiropā un 68% Centrālajā un Austrumeiropā (CAE). Pieaudzis ir uzņēmēju optimisms arī par Latvijas tautsaimniecības izaugsmi, uz ko norāda 50% uzņēmēju. Tas ir ievērojami vairāk nekā pērn (43%) un pirms diviem gadiem (tikai 14%).

"Optimistisko skatu stiprina gan daudzās nozarēs augošais pieprasījums, gan pārliecība, ka līdz ar pandēmijas beigām ekonomikā atsāksies strauja augšupeja," pētījuma datus komentē PwC Latvijas vadošā partnere un valdes priekšsēdētāja Zlata Elksniņa-Zaščirinska. "Šā gada pirmajos mēnešos pēc ilgāka laika varam vērot "atgriešanos" pirmspandēmijas laikā. Tiek apspriesta pakāpeniska ierobežojumu atcelšana, kamēr uzņēmumi un institūcijas atsāk pakalpojumu sniegšanu klātienē. Tiesa, šī atgriešanās jāliek pēdīnās, jo divos gados notikušās pārmaiņas ir uz visiem laikiem mainījušas daudzus procesus sabiedrībā, attiecībās un biznesa vidē. Uzņēmēji saskata labu attīstības potenciālu šajā jaunajā, dziļi digitalizētajā pasaulē un turpina tai pieskaņot savu ikdienu."

Darbinieku piesaistes izaicinājums

Viens no jautājumiem, kas uzņēmēju aptaujā iezīmējas kā galvenais šā gada izaicinājums, ir darbaspēka pieejamība. Lietuvā 89%, Igaunijā 75% un Latvijā 67% uzņēmēju norāda, ka tiem kļūvis grūtāk piesaistīt jaunus darbiniekus. Pērn par to raizējās apmēram divreiz mazāk uzņēmēju.

Līdz ar prognozēto tautsaimniecības izaugsmi uzņēmēji gatavojas darbinieku skaita un atalgojuma kāpumam. Lietuvā 61%, Igaunijā 55% un Latvijā 40% uzņēmēju tuvākā gada laikā plāno darbinieku skaita pieaugumu (Latvijā gan mazliet vairāk uzņēmēju plāno saglabāt darbinieku skaitu esošajā līmenī). Atalgojuma kāpumu plāno gandrīz visi uzņēmēji Lietuvā un Igaunijā (Latvijā 82%). Algu pieauguma prognoze svārstās no 6% līdz 10% – šādu pieaugumu prognozē vairāk nekā puse uzņēmēju Lietuvā un Igaunijā (Latvijā trešdaļa un tikpat minēja algu kāpumu līdz 5%).

Visu Baltijas valstu uzņēmēji ir centušies motivēt savus darbiniekus vakcinēties pret Covid-19. Lielākais izbeigto darba attiecību skaits ar nevakcinētiem darbiniekiem bijis Latvijā – 43% (Lietuvā 16%, Igaunijā tikai 6%). Gandrīz visi uzņēmēji atzina, ka pandēmija ir būtiski mainījusi uzņēmumu ikdienu – attālināts darbs un komandējumu vietā tiešsaistes sanāksmes ir galvenās pārmaiņas, ko minēja 60-80% uzņēmēju. Trešā pārmaiņa, uz ko norādīja apmēram puse uzņēmēju, ir ieguldījumi uzņēmumu digitalizācijā.

Augs apgrozījums, eksports kaimiņos

Visu Baltijas valstu uzņēmēji sagaida, ka tuvāko gadu laikā augs biznesa aktivitāte un uzņēmumu apgrozījums. Pārlicību par apgrozījuma izaugsmi nākamo trīs gadu laikā pauž 78% uzņēmēju Latvijā, 86% Lietuvā, 88% Igaunijā. Šāds vērtējums ir saistīts ar uzņēmēju optimismu par ekonomikas attīstību gan pasaulē, gan katrā Baltijas valstī. Tiesa, cerīgo skatu varētu aizēnot pašreizējais enerģijas cenu kāpums.

Apgrozījuma izaugsmi Latvijas uzņēmēji pamatā saista ar uzņēmuma dabisku izaugsmi (65%), jaunu preču vai pakalpojumu ieviešanu (63%), darbības efektivitātes uzlabošanu (63%). Mazāks skaits uzņēmēju plāno apgūt jaunus tirgus (21%). Par būtiskiem eksporta tirgiem visu Baltijas valstu uzņēmēji atzīst sev tuvākās kaimiņvalstis (Latviju min 37% uzņēmēju Lietuvā un 30% Igaunijā). Nozīmīgi ir arī Vācijas, Somijas un Zviedrijas tirgi.

Domā par efektivitāti, sagaida to arī no valsts

Tā kā viens no lielākajiem uzņēmēju izaicinājumiem pēdējos gados ir efektivitātes kāpināšana, līdzīgu rīcību viņi sagaida arī no valsts. Valdības paveikto aizsardzībā un drošībā Latvijas uzņēmēji vērtē kopumā pozitīvi (27%), visvairāk kritizējot neizdarību valsts administrācijas izmaksu mazināšanā – 83% Latvijas uzņēmēju uzskata, ka darbs nav bijis efektīvs.

Prioritātes, ko uzņēmēji izvirza valdībai, ir nodokļu vides konkurētspēja (galvenā prioritāte Latvijā un Lietuvā), izglītības politikas atbilstība pārmaiņām ekonomikā un darba tirgus atvērtība trešo valstu pilsoņiem (galvenā prioritāte Igaunijā, bet Latvijā nav minēta kā būtiska). Latvijā kā nozīmīgs darba uzdevums valdībai ir norādīta arī biznesa vides attīstīšana.

Riski – veselība, ģeopolitika, kiberspēka

Kā būtiskus riskus, kas globāli var bremsēt biznesa attīstību, Baltijas uzņēmēji min sabiedrības veselības apdraudējumu (65% Latvijā, 52% Lietuvā, 48% Igaunijā), ģeopolitiskus konfliktus (45% Latvijā), makroekonomikas nestabilitāti (42% Latvijā), kiberspēka apdraudējumu (39% Latvijā). Kiberspēka apdraudējums ir minēts kā otrais galvenais risks Lietuvā (50%) un Igaunijā (38%), taču Latvijā krietni aktuālāki ir ģeopolitiski konflikti. Kiberspēka apdraudējums joprojām ir galvenais risks, uz ko norāda uzņēmēji pasaulē (49%), kā vienlīdz satraucošu minot veselības apdraudējumu (48%).

Arī CAE un Rietumeiropas uzņēmēji kā galvenos riskus izceļ kiberspēka apdraudējumu (CAE 40%, Rietumeiropā 50%), veselības apdraudējumu (CAE 53%, Rietumeiropā 37%) un makroekonomikas nestabilitāti (CAE 48%, Rietumeiropā 38%).

Klimata pārmaiņas Baltijas uzņēmēji pagaidām neuzskata par vērā ņemamu risku – to min tikai apmēram piektā daļa uzņēmēju. Arī plaši apspriestās iniciatīvas klimata neitralitātes sasniegšanai nav Baltijas uzņēmēju prioritāšu vidū – apņemšanos samazināt kaitīgos izmešus min tikai 21% Latvijā, 17% Lietuvā, 25% Igaunijā. Šie rādītāji ir līdzīgi Austrumeiropas uzņēmēju aptaujas datiem, bet Rietumeiropā tie ir nedaudz augstāki (31%).

Par aptauju

PwC veica šo Baltijas uzņēmēju aptauju laikposmā no 2021. gada 2. decembra līdz 2022. gada 12.

janvārim tiešsaistē. Aptaujā piedalījās 291 respondents – Latvijas, Igaunijas un Lietuvas uzņēmumu augstākā līmeņa vadītāji no tirdzniecības, finanšu, būvniecības, apstrādes rūpniecības, IT un telekomunikāciju, veselības aprūpes, transporta un citām nozarēm.

[Sīkāka informācija un ieskats aptaujas rezultātos.](#)

[Aptaujas rezultātu ziņojums.](#)